

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Democratie, deugden, docentschap: de docent als gids in de democratie

Wiersma, J.K.C.

Citation

Wiersma, J. K. C. (2023, November 8). *Democratie, deugden, docentschap: de docent als gids in de democratie*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3656180>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3656180>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Afsluiting deel III en overgang naar deel IV

Deel III heeft vooral de inhoud van dit onderwijs onder woorden willen brengen. Het heeft willen laten zien dat het belang van grammatica, logica en retorica evenals de vier vakken van het quadrivium teruggaan tot belangrijke primaire bronnen. Deze vakken vormen niet zo maar een curriculum, maar hebben in wezen de pretentie om de mens om te vormen, als mens tot een hoger moreel niveau te verheffen. Dit curriculum is onderdeel geweest van veel onderwijsinstituten door de eeuwen heen.

Leren denken en leren spreken hebben doorgaans de kern gevormd van alle onderwijscurricula en sommige curricula en methoden zijn er kennelijk steeds in geslaagd dit succesvol in de praktijk te brengen. De werken van Plato, Isocrates en ook Cicero en Seneca getuigen hiervan: filosofisch onderwijs en een retorische opleiding scherpen het denken en brengen de mens mogelijk dichterbij de waarheid. En hiermee zijn we terug bij het idee van παιδεία, al het onderwijs dat opleidt tot een hoger-menszijn, *ad humanitatem*.

Als deze inzichten nog werkelijk waardevol zijn, dan is het goed om te zien dat het immer de moeite waard is om zulk een onderwijsideaal nieuw leven in te blazen, in het bijzonder in tijden waarin het in vergetelheid dreigt te geraken.

Dit onderwijs zou echter krachteloos zijn zonder docenten die dit ideaal kunnen voorleven en uitdragen. Dit klinkt als een open deur, maar in veel apologieën van *artes liberales*-onderwijs wordt vooral verwezen naar de rol van boeken en curricula en weinig naar de rol van de docent. Mijn belangrijkste stelling in dit boek is dat deze rol cruciaal is. Wat die rol is en uit welk hout deze docent gesneden dient te zijn, is het onderwerp van het laatste deel van dit boek.